Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

(דאָנגערסטאג-אויסגאבע)

דיעזע בלאטט ערשיינט
צווייטאל וואָכענטליך
אונד קאָסטט פיר:
עסטערריך-אונגארן
נאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 „ „
פיערטעל- 2 „ „

פיר אויסלאנד
נאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 „ 50 קרייצער
פיערטעל- 2 „ 25 „

אנגענצען
אונד אנסטעלונג פריוואט-אנזייגען
יעדרזיג מיט 10 קר. פיר 6 שפאל-
טיגע פעטיט-צייל בערעכנעט.

נויט דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען
אונד דיא פרענומעראציאנס-פרייזען
בעזיגנען מיט דעם פעסטאנד דיא
רעדאקציאן בלאטטעס.

דיא יעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאסטעג נו. 1.
וואהרן טאג אויר דיא פרענומעראציאנס-
אנגעלעגענהייטען צו ווענדען בעליעבען.
פרענומעראנטענאנמעלער
ערהאלטען 10% אבאטאט.

Nr. 35. זייבענטער יאהרגאנג. פעסט, א אייר ה'ת'ר'ל'ה. Pest, den 6. Mai 1875.

דיא „אפפראָפריאציאָן".

דיעזען אויסדרוק האבען וויר נאך יעדעס יאהר צום שלוסע דער באדשעס-פערהאנדלונג ערקלערט, ווענן דער ריכטער דאס באדשעט בעווילליגט, זא הייסט דאס זא פיעל, דער ריכטער האט אינגעזעהען, דאס דער שטאאט ווירקליך אין דיעזעם יאהרע זא פיעלע אינגאהמען אונד זא פיעלע אויסגאבען צו מאכען האט; נור איזט אבער דיא פראגע, אב מאן דאס ווירטשאפטען מיט דעם באדשעט, ד י ע ז ע ר רעגיערונג אנפערטרוען זאלל? דיעזע פערטרוענס-פראגע הייסט דיעזע „אפפראפריאציאָן".

ווער האבען בערייס זיינער צייט מיטגעטהיילט, דאס דער ריכטער דאס באדשעט פיר דאס יאהר 1875 בעווילליגט האט, נון ווארדע אין דער מאגאר-ווישענס דעם אינגאריישען ריכטסטאגעם דיא פראגע אויפגעוואָרפען, אב מאן דאס הייזיגע באדשעט ד י ע ז ע ם מיניסטעריאם בעווילליגען זאלל?

נאטירליך שפראכען דיא פערזיינדטען געמעמסיגטען לינקען אונד געמעסיגטען רעכטען פיר דיא בעווילליגונג; נור דיא איסערסט-רעכטען אונד איסערסט-לינקען שפראכען געגען דאס מיניסטעריאם, צו וועלכעם זיא זיין פערטروען האבען, אונד אלזא אויך ג ע ג ע ן דיא בעווילליגונג!

וואס שפראכען נון דיא גענגער געגען דאס מיניסטעריאם? זאגטען זיא עטוואס נייעס? נין! אהרע אנגריפפען געגען דאס מיניסטעריאם וואהרען עבענזא אלס וויא דיא רעדען דער פערטהיידיגער.

עס גיבט איין צווייערליי געהען. איין גרעדען, ביא וועלכעם מאן אממער פארווערטס האממט אונד איין געהען אים קרייזיג, וויא מאן אממער דארט צוריקקאממט, וואהרע מאן איסגעגאנגען איזט. דאס פפערד, וועלכעם דאס מיהלראד שלעפפט, בעוועגט זיך עבענפאללס אים קרייזיג הערום אונד קאממט נאך יעדעס רונדגאנג דארטהין, וויא עס וואר.

איין זאלכעס בעוועגען קאממט אויך בייס דענקען פאר. מיט מאנכען גערادגען קאממט מאן אממער פארווערטס; בייז מאן ענדליך צו איינעם נוטען שלוסע געלאנגט, אונד מיט מאנכען גערادגען בעוועגט מאן זיך בלאס אים קרייזיג, אהנע פארווערטס קאממען צו קאָننען.

מאן פראגטע איינען: „וואהרע וויסט דוא, דאס נאטט עקסיסטירט?" אונד ער אנטווארטעט: „וויל עס אין דער בובעל שטעהט" — „וואהרע וויסט דוא אבער, דאס דיא בובעל וואהר איזט?" — „וויל זיא נאטט געגעבען האט!" — „וואהרע וויסט דוא, אב דענן איבערהויפט אין נאטט עקסיסטירט?" — „וויל עס אין דער בובעל שטעהט, מיט אין נאטט עקסיסטירען!" — „וואהרע וויסט דוא דענן, דאס דיא בובעל וואהר איזט?" — „וויל זיא נאטט געגעבען האט, מיט זיא וואהר זיין!"

איין זאלכער בעוויז-שלוס, הייסט אין דער דענק-לעהרע אין קרייז-שלוס, וויל ער זיך אים קרייזיג בעוועגען אונד דארט צוריקקאממט, וואהרע ער איסגעגאנגען איזט — אונד פאן איינעם זאלכען קרייז-שלוסע קאנן מאן נאר גיבט העראיסקאממען.

איין זאלכעס קרייז-נעשפרעך איזט אין דען לעטצטען מאנאטען אים אינגאריישען ריכטסטאגע ענטשטאנדען, אהנע דאס מאן נאר פאן דיעזעם קרייזיג הערויסקאממען קאנן.

„וואהרים האט דאס נייע מיניסטעריאם נאך קיינען נייען פלאן פארגעלעגט?" (פראגטע שענגעי). „וויל עס נאך דאצו קיינע צייט האטטע!" (אנטווארטעטע פינאנז-מיניסטער סעלל).

„וואהרים האט דאס נייע מיניסטעריאם גיבט גלייך ביא זיינעם אנטרישטע דען נייען פלאן ענטווארפען, דא דאך עדער פארהאיס ווייסען מוס, מיט וועלכעם פלאנע ער איינע רעגיערונג איבערניממט?"

„וויל דיא פערזיינונג דער לינקען מיט דען רעכטען פלאטצלייכען געשעהען איזט, וואס איינען פלאטצלייכען מיניסטער - וויסעל פערזיכאט האטטע, אהנע דאס מאן אלזא צור עגטווערפונג אינעם נייען פלאנעם צייט האטטע."

זא דרעהט זיך אלזא דאס געשפרעך אומער אים זעלבען קרייזיג.

נון איזט באראן שענגעי פארגעגען מאגנאגמיט פארלעגערער נייען פראגע אויפגעטרעטען: „דאס נייע מיניסטעריאם הערטטע גלייך נאך זיינער ערנענונג, דען ריכטסטאג איזט אינגע אינגאטע שלוסען זאלל־לען, אינגעווישען הערטטע דאנן דיא רעגיערונג צייט געהאבט, אינגען נייען פלאן אויסצו־אר־בייטען; וויא מאן פאן דען פעלען שלוסען הערום־ראממען דאנן — אונד ערסט דאנן, נאך דער אויס־פערטיגונג דיעזעם נייען פלאנעם, הערטטע דאס מי־ניסטעריאם דען ריכטסטאג וועדער ערפפפפען זאל־לען אונד זאגען: „געזעטצעם הייז! הער איזט אינער פלאן, מיט וועלכעם ווير רעגיערען ווערדען, וואס ווير דען דעפיציטען אונד אהרען וועהלערן אנגעגען!" דאנן הערטטע דער ריכטסטאג געוואיסס, וואס מאן פאר זיך האט אונד דיא וועהלער ווייסען דאנן ביא דען געבטען וואהלען, פיר וען זיא שטיס־מען זאללען, אב פיר דיאיענגען, וועלכע דיע־לאן אנגעהטען, אדער פיר דיאיענגען, וועלכע דיע־זען פלאן פערווערפען. מאן הערטטע דאנן איך גרוד אינעם פלאנעם בעראטען אונד איך גרוד אי־נעם פלאנעם וועהלען קאننען. עטצט אבער קענגע נעמאכט אינען פלאן, זאגדערן נור פערזאגען — אונד ווייל דאס מיניסטעריאם אנטער טאג פיעלע אנ־הענגער האט, זא איזט עטצט נור דיא וואהל צווי־שען ט י ס א-אנהענגער אונד צווישען ט י ס א־גענגער, אהנע דאס מאן נאר דיא זאכע זעלבסט קענגט."

דארויף אנטווארטעטע וועדער ס ע ל ל, דאס דיא נייע רעגיערונג דען ריכטסטאג איך זא לאנגע שווייגען וואללטע, דא עס אין מיטטע זאממער אין דער גראסטען היטצע זעהר אינאנגע־נעהם ווערע, לענגערע ווייזונגען צו הארטען־ אונד אין אינער קורצען צייט הערטטע וויא ווערער קיינען נייען פלאן אויסארבייטען קאننען.

דאס געשפרעך קאם אלזא וועדער אויף דען ערסטען פונקט צוריק!

שאן ווייט דרייא אהרען וועדערהאלט זיך איך אממער אינער אינד דערזעלבע פלאן. דא הייסט עס, מאן מוס דיא איננאהמען ערהאהען אונד דיא אויסגאבען פערמינדערן, וואס זא פיעל אלס זוכען אונד שאפפען הייסט: אבער וויא מאן דאס אנ־שטעללט, האט נאך קיינער געזיגט.

בייא אלל דעם וואר דיא מאגנאט-ווישונג דעם אינגאריישען ריכטסטאגעס גיבט אונאנגענעהם־ עסאגט. ווייט דעם נייען מיניסטעריאם ינג אללעם אים ריכטסטאגע רוהיג צו, ווייל עס אינע גראסע מעהרהייט הינטער זיך האט, אונד נון טראט אבער יעטצט דער בערהמטע גראסע שטאאטס-מאנן גע־גען דיא רעגיערונג אויף. וואס פיעל אינטערעססע ערגענטע.

גלייך צו בעגינן דער ווישונג היעלט דער רע־פערענט לודוויג דאהוואט אים נאמען דער רעגיע־רונג אינע רעדע, אין וועלכער ער זאגטע, דאס אויך וואהל נאך הייער דיא אויסגאבען אום 21½ מיללאנען גראסער אלס דיא איננאהמען זיין ווער־דען, אבער דיעזעם דעפיציט ווערע נאך גראסער, ווענן ניכט דיא רעגיערונג שאן יעטצט געשפארט העטטע. דיא איננאהמען וואירדען יעטצט דורך דיא נייען שטייער-געזעטצע אום נור 4½ מיללאנען פערמעהרט, דאס אבען ערווערטנטע דעפיציט ווירד אלזא נור פאן דער אנלידיגע גרעדקט ווערדען מיססען. —

הערויף ערהאב זיך נון באראן ש ע נ נ ע י אונד זאגטע: „וויא איך נון זעהע, איזט אללעס ווידער בים אלטען געבליעבען. דאס דעפיציט ווירד ווידער נור דורך אנלידיגע אונד ווידער נייע שטייערן געדעקט — אונד גערעדט גענען דיעזע ארט דע־רונג, פפלעגט דער עהעמאליגע לינקע אונד דער יעטציגע מיניסטער ט י ס א שטרענגע אויפפ־טרעטען! דער טיסא פפלעגט אין זאללעם באר־שטע ניכט אינמאל אים אללגעמיינען צו בעווילל־גען; „געזעטצעם הייז! גענען דיא פערזיינונג דער־רעכטען מיט דען לינקען האבע איך ניכט אינצו־ווענדען, אבער דיעזע פערזיינונג זאללטע ניכט דער צוויעק זיין, זאנדערן אין מיטטעל, וועלכעם צום צוויעקע פפהרט, אונד דיעזער צוויעק בעשטעהט נור אין דער רעטטונג דעם שטאאטעס פאן דיינען פיע־לען שולדען — אונד דיעזען צוויעק זעהע איך לי־דער נאך ניכט פאר מיר! זיין יאהרען זעהנען מאן זיך פארווערפען נאך דעם צוויעלע דער רעטטונג אונד דיעזעם צוויעק ווירד נאך דייטשע ניכט נעצייגט. מיין וואנש איזט נור דער, דאס עגלדר דאך שאן דיא נייע רעגיערונג אונס איהרען נייען פלאן צייגע, דאמיט ווير אונד דיא הערען וועהלער ווייסען זאל־לען, וואראן מאן איזט. דאס אינטרעסען דעם הערען טיסא אונס מיניסטעריאם האט דיא מעהרהייט מיט גראסער בעגייסטערונג בעגרייסט, אבער מיט דיע־זער בעגייסטערונג אללין קאנן דעם לאנדע נאך ניכט געהאלפען ווערדען. איך אללעס וא צו זאגען, איזט זעהר לייכט, אבער דיא רעגיערונג זאללטע עבען דיעזע גראסע מעהרהייט דאצו בעגייסטערן, אום דאמיט שנעללער צום צוויעלע צו קאממען."

„געזעטצעם הייז! (זאגטע שענגעי ווייטער) פיר דאס יאהר 1875 זינד ווير וואהל גערעכט, אבער איך פירכטע זעהר, דאס צום יאהרעס-שלוסע דאס דעפיציט בעדייטענד גראסער אויסאללען ווערדע, אלס עס פארהיס בערעכנעט וואורדע — אונד איך גלויבע, דאס ווير אונס צו אנפאנג דעם יאה־רעס 1876 ווידער לייהען מיססען ווערדען! וואס זאלל אלזא דארויס ווערדען? איך ווילל נון אן דיא רעגיערונג פארלייגען נור איינע פראגען ריכטען, אום דערען בעאנטווארטונג איך זיא ערזוכע: 1) ווילל זיא דיא געמיינזאמען מיליטער-אויסגאבען, וועלכע יעטצט אין אויסערארדענטליך גראס זינד, פערמינ־דערן? הערר טיסא פפלעגט אויף דער לינקען באנק אממער גענען דיעזע געמיינזאמען מיליטער־אויסגאבען צו שפרעכען; ווילל ער נון ווענינסטענס יעטצט אלס מיניסטער דיעזע אויסגאבען פערמינ־דערן? — 2) וויא ווילל דיא רעגיערונג מיט דעם

פאַרינגען יאהרעס. דאס ציינט אלזאָ וויעדער, דאס אין וויען שטארק דער „דלות" הערשט.

* (דער עלטעסטע מאַנן אין איראָפּאַ.) דער בעריהמטע רייזענדע אונד קינסטלער, נאמענס וואלדעק, איזט יעמצאַ אם 30. אפריל אים אלטער פאָן 110 יאהרען גע-שטאָרבען. ער וואורדע אים יאהרע 1765 אין פראַנ געבאָרען. ווענן מאַן איהן פראַנטע, וואָרום ער זאָ אלט געוואָרדען איזט, זאַגטע ער. איך בין פעל אין דיעזער וועלט הערומגערייזט אונד האם רייזען ער-האַלט איינען בים לאַנגען לעבען. שאָן אים יאהרע 1785 וואר ער אַן דער זידלוכסטען שפּיטצע פאָן אפריקא, אונטער נאפאָלעאָן דעם ערסטען האטע ער אללע כריעגע מיטגעמאכט. אים יאהרע 1819 האטע ער נאָכ אמעריקא בעריזט.

* (ערד-ציטטערנים.) אם 29. אפריל וואר אין מאָרעאָ איין שרעקליכעס ערד-בעבען. דיא קירכע שטירצטע איין, אלס עבען דיא „מעססע" פערלעזען וואורדע אונד בעגריב 47 מענשען אונטער איהרען טרוממערן.

* (אונזערע אדרעסס.) זייט דעם 2-טען מאי בעפינדעט זיך אונזערע רעדאקציאָן ניכט מעהר אין דער רעטטיג-גאססע נו׳ 7, זאָנדערן אין דער אלט-גאססע נו׳ 1, דרייטען שטאָק, טהיר 25, וואם ווער פיר דיאיעניגען, וועלכע אונס היער בעזוכען וואָללען, האָפליכסט אנצייגען — פיר געלד-בריעפע אונד פאסט-אנווייזונגען גענינגט דיא איינאָכע אד-רעססע: „מ. רייז, רעדאקטער דער יידישען פעסטער צייטונג אין פעסט". (M. REIS Redakteur der jüdischen Pester Zeitnng in Pest) — איינע געהערע אנגאבע דער גאססע אינד וואָהנונג איזט ניכט נאָטהווענדיג. דא אינזערע אדרעססע אין דער היעזיגען פאסט שאָן גענייא בעקאנגט איזט.

פערלאָזונג

1) דער 1860-ער לאָזע.

בייא דער אם 1-טען מאי 1875 פאַרגענאָמ-מענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע נומערן מיט דען בינענזעטצטען טרעפפערן גע-צאָגען אונד פעל דער הויפטטרעפפער מיט 30000 גולד׳ אין ס׳ 14593 נומ׳ 17; — דער צווייטע טרעפפער מיט 50000 גולד׳ אין ס׳ 9647 נומ׳ 7 — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 25000 גולד׳ אין ס׳ 8196 נומ׳ 6; — פערנער געווינגען יע 10000 גולד׳ ס׳ 12785 נו׳ 19 אונד ס׳ 13013 נו׳ 8.

2) דער קענגלעוויטש-לאָזע.

בייא דער אם 1-טען מאי 1875 פאַרגענאָמ-מענען ציעהונג דיעזער לאָזע וואורדען פאָלגענדע נומערן מיט דען בינענזעטצטען טרעפפערן גע-צאָגען: אונד צוואר פעל דער הויפטטרעפער מיט 10000 גולדען אויף נו׳ 39613; — דער צווייטע טרעפ-פער מיט 1500 גולד׳ אויף נו׳ 61773; — אונד דער דריטטע טרעפפער מיט 500 גולד׳ אויף נומ׳ 39119. — דיא איבריגען טרעפפער געווינגען צו 200 גולד׳, צו 100 גולד׳, אונד צו 10 גולד׳.

געשעפטסבעריכט.

פעסטער פריזע.

קוקורוץ 2.90—3,50 גול׳ פער צאָלל-צענטנער אונד פער כאסאָ.

האפער 2.14—2.25 גולדען פער 50 פפד׳.

גערסטע פוטטער 2,60—2,70 גולדען פער 72 פפד׳. —

קאָרן 79—80-פפד׳. 3,45—3.60 גול.

וויצען נעגען דיא פאָרינע פריז-נאָטירונג זינד דיא דייטיגען פריזע אום 5 קר׳ געפאָללען. — פער פריה-יאהר 4.68 — 4,70 גול. פער סעפטעמבער - אקטאָבער 4.56 — 4,60 גול. —

האפער פער פריה-יאהר 2,07—2.08 גול.

קוקורוץ פער מאי-יוני 3.17—3.19 גולד׳.

רעסס: פער 150 פפד׳ גאנז קאהל-רעסס פער אויגוסט-סעפטעמבער $10^{1}/_{4}$—$10^{6}/_{8}$ גולד׳, באנאטער פער יולי-אויגוסט $10^{1}/_{4}$—$10^{1}/_{8}$ גולד׳.

מעהל-פריזע (פער וויעגער צענטנער זאמטט זאק, פייא אב פעסט): נומ׳ 0: 12 גולד. 60 קר., נומ׳ 1 12 גולד. 10 קר. נו׳ 2: 11 גולד. 60 קר. נו׳ 3: 11 גול. — קר. נו׳ 4: 10 גולד. 10 קר. נו׳ 5: 8 גולד. 80 קר. נו׳ 6: 7 גולד. 20 קר. נו׳ 7: 6 גול. 40 קר. נו׳ 8: 5 גולד. 40 קר. נו׳ $8^{1}/_{2}$, 5 גולד. — קר., פיינע קלייע 2 גולד. 70 קר. נאָכע קלייע 2 גולד. 35 קר.

הילזענפריכטע: נראָסע וויינס באָהנען $5^{3}/_{4}$, צווינרינעל $6^{1}/_{2}$, לינזען $6-7^{1}/_{2}$. ערבסען $5-6^{1}/_{2}$ גול׳ פער צטר. גרויער מאָהן 11, בלויער 15 פער מעצטען. הויזע-בריין 5,60 — 5.75 פער צאָלל-צענטנער. הויזע (קאָלעש) 2.90—3.10 גולד׳ פער 82 פפד׳. לינזאמען $10^{1}/_{2}$—11 גולד. פער 150 פפד׳. האנפזאמען 2.75—3,15 גולדען פער 60 וויינער פפזנד.

ערדעפעל: ניערדהאזער אונד פעפריינפער 1.50 —1.60 גולד. פרימא 1.80 גולדען פער וויינער צטר.—

שפירטוס נייע מעטהאדע 43—$43^{1}/_{2}$ קר. פרעם-העפע-וויאטרע 44—$44^{1}/_{2}$ קר.

צוועשקען, באָפנשעע 14, פערבישע 11—$11^{1}/_{2}$ גול.

צוועטשקענמוס (לעקוויאָ) 5—$14^{1}/_{4}$ גולד.

ריבאל ראָהעס 16, האָפערס-ראָפפפיגס $19^{1}/_{2}$, אים נראָסען $18^{1}/_{4}$, רעפס-אל 17 גולדען.

וואכס. ראָהנווייס 84 גולד. בעפפעריגע 96—101 גולדען. —

קלעע׳וא מען: אונגאַרישע לוצערנע 25 — 28 גול. פראנצאָזישע 42- 43, ראָטהקלעע $31^{1}/_{2}$ גול.

קנאָפפערן: אונגאַרישע פרימא 25 גולדען פער קיבעל.

מאָהאר 4 גולדען פער מעצצען.—

וויקען פיינע 4.50—4,75 גולדען פער מעצצען.

ליים 25—28 גולדען.

אונשליטט (חלב), $26^{1}/_{2}$—27 גול.

וויינשטיין האָכגרעדינער 35—36 גולד. אָרדי-נערער 28—30 גולד.

פעסטער שלאכטפיה-מארקט. בייא דעם אם 29-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען וואָכענ-מארקטע וואורדען פערקויפט 424 אָכסען דאם מאאר פאָן 140 בים 430 גולד׳ 448 קיהע דאם מאאר פאָן 130—270 גולדען, 205 מעלק-קיהע דאם שטיק פאָן 80—200 גולד. — שטיק שאפע פער צטר׳ — גולד. — רינדפליש פער צענטנער 24 גולד. 50 קר. בים 26 גולד. 50 קר.

לעדער, פפזנדהייטע בים 43-פפד׳. 100—104 פ.פ. אינמאל פערזעטצטע טערצען פאָן 20—24-פפד׳. 104 —106 גולד., צווייטמאל פערזעטצטע טערצען 25 —30-פפד׳, 100—103 גול. דריטמאל פערזעטצטע טער-צען פאָן 45-40פפד׳. 104—107 גול —

קאלבלעדער גענאָרבטעס 255—265 גול׳ גאנזע פיינעס 280—290 גול. בריינעס קאלב-לעדער 245—255 גולד.

שמאשען וואורדען 30000 שטיק גער-בער-וויאאָרע צו 14 בים 15 גולד. (2 פערצענט ראַ-באטט) פערקויפט.

שאפווואָללע האטע פאָרינע וואָכע צינעמלינ גוטעס געשעפט. גענען 1000 צטר. וואור-דען פערקויפט אונד צוואר באטטער 78—79 גולד. זאנד-אינשטורען 66—67 גולד.

וויענער פריזע.

וויצען, פערקויפט 35000 צטר. פריזע אונפערענדערט באנאטער 85 — 88 פפד׳. 4.90—5.50 גולד׳ אב וויען פער צאָלל צענטנער.

קאָרן סלאָוואקישען 79 — 82-פפזנדיג אב פלאָרים, דאָרף 3.90—4,20 גולדען פער מעצטען.

האפער אונגאַרישער אב וויען 50-פפד׳. 4.55—4.70 גולדען פער וויינענר-צטר.

קוקורוץ באטטער אב וויען פער צטר 3.30 גולד.

גערסטע סלאָוואקישע אין וויען 70—73-פפד׳. 3,35—3.10 גול. פער נאָרד עסטערייכישע מעצטען.

ריבאל $18^{1}/_{4}$ גולד. לינאָל $20^{1}/_{4}$ גולד.

פעטראָלעאום $10^{7}/_{8}$—11 גולד.

שפירטוס: פרוכט-שפירטוס $43^{3}/_{4}$ קר.

לאָטטע - ציעהונג אָם 1. מאי 1875.

וויען 23 35 6 71 67

פערענטווארטליכער רעדאקטעור: מאיר בר״י רייז.

פרוכטפריז-טאבעללע

פרוכטע	קיילאָגראַם נעטטאָ	פער צאָלל-צטר
וויינען, באנאטער	84	4,40—4.50
„ „	85	4.55—4.65
„ „	86	4.70—4.75
„ „	87	4 75—4 85
„ „	88	4,85—4 95
„ „	89	4.95—5.—
„ פרייס	84	4.60—4,65
„ „	85	4.75—4 85
„ „	86	4 90—5.—
„ „	87	5 05—5 10
„ „	88	5 10—5 20
„ „	89	5.20—5 25
„ פעפפער באקען	84	4.50—4 60
„ „	85	4.70—4 80
„ „	86	4 85—4 90
„ „	87	4,95—5 —
„ „	88	5,05—5.15
„ „	89	5.20—5 25
„ וויסענבורגער	84	4.60—4.70
„ „	85	4,80—4 9
„ „	86	4,95—5.—
„ „	87	5,10—5.15
„ „	88	5.20—5.25
„ „	89	5.25—5.30
פער מעצע		
קאָרן	80	3.60—3.50
נערבסע מאלץ	72	3.—2.70
„ פיפפער	72	2,65—2.55
האַזעלנוס	50	2.25—2.15
זיקוריע באנאטער	פער פפזנדען	3,05—3.—
אנדערע נאשטיג	„ צענטנער	3.— —2.95
זוזיע	75	3,10—3.—

כורז-טאבעללע פאָם 1 מאי

באללען-מעהל	קי׳	אל
נומפער 0	22	30
„ 1	21	40
„ 2	20	50
„ 3	19	50
„ 4	17	90
„ 5	15	60
„ 6	12	80
„ 7	11	40
„ 8	9	60
„ $8^{1}/_{2}$	8	0
גלד-כורז		
ווייצען-אשע	103	—
וויסאָקען	5	26
עפפערייס-אינגאַרישע 8 גולדען גולד.		
שפיק (20 פאָנטען)	8	88
נאפאָלעאָנס	8	88
פרייסישע מאָלעל (קאפפענאָווייגען)	1	63
וויסישע וועגל	1	53
לאָאזע.		
1864-ער לאָאזע צו 100 גולדען	137	50
רעסעה צו 50 „	133	—
1860-ער נאָנצע לאָאזע	111	90
רעסעה פיפטעל	116	25
1854-ער 4 פערצענטיגע שאפפס-לאָאזע	105	—
1839 יאפאנישלר-לאָזע נאָנצע	272	—
רעסעה „ פיפטעל	246	—
קאָמפ רענטענשיינע	21	50
קרעדיט-לאָאזע	166	—
פרייסישער לאָזע פער 100 גולדען	110	—
פרייסישער לאָזע פער 50 „	56	—
לאָנדאָן-רעפפפפפפ-פאַרבע-לאָזע	94	75
מאָלס צו 40 גולדען	36	75

	קי׳	אל
מאלסס צו 40 גולדען ק. מ.	27	75
קלאָרי צו 40 „ „	27	50
סט. נינאָס צו 40 „ „	27	50
אזטער צו 40 „ „	27	75
וויניישגרעטצ צו 20 גולדען ק. מ.	21	25
וואלדשטיין צו 20 „ „	22	75
קעזלערוישע צו 10 „ „	—	—
וויאלסלאָע צו 10 „ „	—	—
פאאנטלעריע צו 20 „ „	15	50
אינפאנטיקע לאָזע	18	25
אלבערטינע לאָזע צו 20 גולדען	17	—
קראָטיר לאָזע	16	25
פרייקען לאָזע	55	20
רעסעה 120 פאָנטס אינצאָללענגען	—	—
אינגאַרישע פרעמיען-לאָזע א 100 גולדען	83	40
רעסעה צו 50 גולדען	83	—
וויענער-לאָזע	105	50
וויעדטר-פאפיערע.		
אינגאַרישע נייטרענפאלאפפענען	81	—
פעסטער-באנאטער	79	50
דעבעכנינישע	78	25
גאלישע	87	50
בוקאָוויגער	85	25
אינגאַרישע אייזענבאנ-אכליעקען	100	50
וויענערקעפנס-אכלאוזנס-אכלינאָפענען	74	50
פעסטער שראָפפען-באנען	208	—
אנטער שראָפפען-באנען	76	—
מוגיעראָל-באנען	35	25
אנגלא-באנען L. פרעמען	11	75
אינגאַרישע באָדען-קרעדיט	77	75
שאפי- אונד קרעדיט-פאַרען	102	—
אינגאַרישע קרעדיט-באנען	222	50

	קי׳	אל
פעסטער קאפפעציאָל-באנען	795	—
פעסטער נעוועדבע-באנען	320	—
פראָנקא-אינגאַרישע	60	—
אינגאַרישע-באנען-אקציען	51	—
אטער קאפפעציאָל-באנען	155	—
לאָנדאָן צענטראָל-שפאָר-קאפפע	90	25
אטער בינענלייהען	—	—
פעסטער פעסטע אפפעלינגרישע	—	—
פעסטער אפרשטרעטישע	48	50
פעסטע-אפנער הויפטפפרעטישע	139	50
רעסעה אייזעטע פעסטפאָן	—	—
פאָאנרישינע דער אינגאַרישען באַרענקרע-ריע צו 5 אינגאַרישע פרעצענט	87	—
דער אינגאַרישען הויפטדקקנע-באנד צו 5 אינגאַרישע פרעצענט	78	50
דער אינגאַרישען אלגענטינען-באַרענקרעדיט-אנשאפונג צו 5 אתר אינגאַרישע פרע-צענט	86	75
רעסעה צו 6 פרעצענט	87	75
דער פעסטער קאפפעציאָל-באנען	88	—
קרעסטען-בריין-אקציען	85	50
נאדיר-אפס-באנען	122	50
אלבאלר-פ-באנען	130	50
אינגאַרישע אפטפאָקען	52	—
שאלים באנען	195	50
דעבעכנינער באנען אקציען	128	50
קאשיי-אָראָבענער באנען אקציען	133	—
פראנט-אינעס באנען אקציען	167	25
קאָרל-לודוויג-באנען אקציען	235	75
לעמבערג-שעפנאָווטשי-באנען	140	75
קרעדיט-אקציען	255	—
באנען	962	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.

Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitzenerboulevard, Marokkanerhof.

אין דער געסטרינגן זיצונג דעם אבערהויזעם ערייגנעטע זיך אין אינטערעסאנטער פאַרפאַלל, דאס נעמליך דאס מיניסטעריאום מיט אינעם געזעצע דורכגעפאַלען איזט. וויא ווייר בערייטס אין דען נוממערן[28] אונד [32] מעלדעטען, לעגטע דאס מיניסטעריאום איין געזעטץ פאַר, נאך וועלכעם דיא אנצאהל דער געריכטס-האָפס פאַן [104] אויף [64] הערא־בעזעטצט וואורדע. דיעזעס געזעטץ וואורדע אים אבגעאַרדנעטען-דויזע אנגענאמטען, אבער אין דער געסטרינגן אבערהויז-זיטצונג וואורדע עס מיט שטיממען-מעהרהייט פערוואָרפען, וואס זעהר פיעל איזטדען מאכטע, וויא אינזערע לעזער איים אינזערען פאַרינגן בעריכטען דער אבערהויז-זיטצונגען ענטגעהמען קאָנען, זינד דיא מאנגאטען גענגען דיא ליבעראלע פאַרטיא אונד גענגען דאס נייע מיניסטעריאום.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (אונזער קאָנינג) וואר אנפאנגס דיעזער וואָכע אין קאַטטאָוויטץ אין דאלמאַציען אונד אם מעגרע לעגנס, איזט שטארק בעפעסטיגט אונד דאס איינגן קרייגנס-האָפען ערסטען ראנגעס. פיהרער וואר קאַטטאָוויטץ איינע זעלבסטשטענדיגע רעפיבליק, אים יאהרע 1420 דאס עס אן וועגערונג אונד זיט 1797 איזט עס עסטערייכיש נעבט וויט פאַן קאַטטאָוויטץ איזט דאס פערסטענטהום מאָנטענעגראָ אונד וויא אינזערע לעזער איים אינזערע וועלטגעשיכטע (זייטע 209) ענטגעהמען קאָנען, איזט עבען אין קאַטטאָוויטץ הערבסטס דעם יאהרעס 1869 דיא רעוואָלוציאָן געגען עסטערייך איינגעבראָכען אונד דער רעגיערונגס פערסט פאַן מאָנטענעגראָ האט דיא רעוואָלוציאָנערען נאך אונטערשטעצט. אם 3. מאי כאם נון דיעזער רעגיערונגס פערסט פאַן מאָנטענעגראָ נאך קאַטטאָוויטץ, אים אינזערען קאָנג צו בעגריסען. דיא בעגריסונג וואר זאָנאר זעהר פיינדשאפטליך אונד אללעס איזט וויעדער פערגעסען אונד פערגעבען!

* (דיא נייען קריעגס-אויס-זיכטען). פאַן דענען וויר אין פאָלגענדעם בלאטטע געשפראָכען האבען, האבען עטצט וויעדער אינע נאָנען נייע וויעזונג גענאמען. בעלגיען ווילל דאך זעלבסטשטענדיג בלייבען אונד עס ווילל זיך דאהער לעבער מיט דייטשלאנד גוט פערהאלטען, בעפאר עס זיך פאַן פראנקרייך ערָאבערן לאסען מאָל. אין דער בעלגישען דייכסטאגס-זיטצונג פאַם 4. מאי ערקלערטע דער מיניסטער, דאס בעלגיען דאריף זעהען ווייטר, דאס דיא פרייזיליכע נאבאַרשאפט מיט דייטשלאנד ניכט געשטאָרט ווערדע. — זאָמיט מוס יעטצט פראנקרייך ווייטער נור דאריף זעהען, דאס וועגגענאָממענע פעלזאָן-לאָטהרינגען דורך וואפפען-געוואלט ווידער צוריק צו ערָאבערן.

* (פרידענס-פערקינדונגען). דיא פאַן דער עסטערייכישען רעגיערונג הערויסגעגעבענע האָכ-אמטליכע „וויעגער אבענד-פאָסט" שרייבט: איינע צייטונגען, וועלכע איפזעהען מאכען וואָללטען, שרייבען, דאס דיא ניכטרייזע דעם דייטשען קאיזערס נאך איטאַליען איינע פינדשאפט צוישען דען הערשערן פאַן דייטשלאנד איינד איטאַליען צו בעדייטען האבען, דאס איזט ניכט וואהר! נור דיא קראנקהייט פערהינדערטע דיא רייזע דעם דייטשען קאיזערס נאך איטאַליען, דאס דער שיקטע ער אבער זיינען זאָהן, דען דייטשען קראנפרינצען, אן כאנג וויקטאר עמאנועל, וואורדע דער וועלט-פרידען נאך בעפעסטיגטער וואורדע. אינזער קאיזער וואורדע אין דאלמאַציען זאָוואָהל פאַן דער טרקישען רעגיערונג אלס אויך פאַם רעגערענדען פערסטען פאַן מאָנטענעגראָ אויף דאס פרייליכסטע בעגריסט. דיא פאַר איינגען וואבען צווישען דער טרקישען רעגיערונג אונד אינזערעם געזאנדטען „ענטשאַרדענען שטרייטקייטען זינד נון וויעדער בעגליכען אונד דיא קריעגס-וואָלקען האבען זיך וויעדער צערשטייט

* (דאָן אלפאָנזאָ) בלייבט אין גראָן אונד דיא רעוואָלוציאָן וואורדע אינטערדריקט. נעגען דיא שטודענטען, וועלכע דיא רעוואָלוציאָן הערפאָרגעפיפען האבען, וויירד מיט דער שטרענגסטען שטרענגע פאָרגעגאנגען. פיעלע וואורדען זאָנאר אים דער אינוויריטעט איינגעשאפפט אויף פיעלע פאָם פאָלקע, וועלכע זיך אן דער רעוואָלוציאָן בעטהייליגטען. וואורדען פערהאפטעט, אונד פיעלע צייטונגען, וועלכע גענען אלפאָנזאָ וויצטען, וואורדען אין בעזאָלאָ גענאָממען. דאָן אלפאָנזאָ איזט דער שוואגער פאָם בורבון אונזערעם קאָנגס, וועמאָהלב מאָ גענען אזהן אויף אינע אָלכע וויזע ניכט פאָרגעדען דורפטע. אונד דאָן דאָלט מאָן דאריף שטרעבען, דאס אין פאָלל זיך דורך אינע רעוואָלוציאָן ניכטס ערטאָטצען דאַרף.

* (נייע אויזענבאהנען). אין דער מאָנאַטס-זיטצונג דעם אינגאַרישען דייכסטאגס ערטהיילטע דער מיניסטער דיא קאָנצעסאָן פיר דען אויסבוא דער אויזענבאהן צווישען שוראָן אונד ניטראָ דאס מיניסטעריאום ווערט עס לעבער, ווען אונטערנעהמער אויף אזהר אינגענעס רוזיקא אָלכע אויזענבאהנ-בוטען אויפזוהרען

* (דיא הייבסטאנגס-אוהר). דיא קאַסהאַרינא עלבסס אנטע: „פאָלגן איזט אין לאנד, וויא מאן זיך נור בוקען דאַרף. אים עטוואס אויפצוהעבען!" דיא פאָלגישען עדעל-לייטע וואָלען אונטער זיך עלבסס אונאיינג אונד דא דיא בוירען זעהר אונטערדריקטען, זא פאָנען דיא אויך אונטער דען פאָלגישען בוירען קיינע אונטערשטיצונג.

וויא דער לעזער וויים, קאָנג הייר בייפפעלסווייזע אים אונגאַרישען דייכסטאג נור דיא מעהרהייט (מאָיאָרעטע) בעגשיידען, אונד וזינן דיא מינדערהייט (מינאָרעטע) טרייזונגד מאָל גענגן דען בעשלוס דער מעהרהייט פאָראָבעסטרט, זא איזט אויהר פאָראָבעסטרט אונגלטיג. אבער אין דעם דאָמאָלינגן פאָלגישען דייכסטאג קאָנגטע עדער אויצעלנע דעפוטירטע נעגען אייגע בעשלוס פאָראָבעסטרען, וואָהרוזך דער בעשלוס אונגלטיג נעמאכט וואורדע. וזינן 299 פאָלגישע דעפוטירטע אייגען בעשלוס פאסטען אונד וואגן נור 1 דעפוטירטער אויפשאגט אונד „א גיע פאָזוואָהאס!" (איך ערלייבע עס ניכט) אגאנט, דא קאָנגטע שאָן דער נאגע דייכסטאג אויפאָראָנאָ דערגרוזען. אהנע שוואָך בעשלאָסען צו האבען.

נעבען דיעזער אנדערבאָרען אינפלוזונג בעשאָאנד נאך דאָמאָלס דאס ענגס דער „קאָנפאָדעראציאָן", וועלכעס וויר בעריישס ערקלערטען דער פאָלגישע אדעל האָאָפ נעמליך דאס ענגס זיך נענגאָאיבער דעם אינגאָנג קאָנגג צו בעוואָפנען. אבאלד דער קאָנג אויהרע רעכטע בעריהרטע.

אין דעם דאָמאָלינגן פאָלגישען דייכסטאג אויף עס דאהער נאך עינער צונגאָאָנגען, אלס אין אינעם וויריטהס הויזע. אין אינעגר לעמגדען פערזאָמלונג אויזס עס נאך הייסע שפיכוואָרטע, צו זאָנגן: „עס נעהם הייער זא צו, וויא אין אינעגם פאָלגישען דייכסטאגע!" דיא נאָנצע נעוואָלט דאָ שלאָנגע שפאָפפען. האבען דאך רעכט. וואָהין מאָן עפעס דענע שלאָנגע בעריהרט וויין? איזט דיא נעגאָנגען אינגען אבערבעפעלסאָאבער וזכען, אדער איזט דיא צוריק אין דיא בעלגאָדער האָהלע נעפאָלגען, אום דען אוצר אום נעריכטען וועקצוברינגען? — איך אבער ווערדע דיא שלאָנגע וזכען נעהען אונד דיא איך פערדען! —

XI. דיא גרעפען קאָסאָקאָיסקא אונד גדען קאָדען.

ווייר ווערדען עפעס פיר לעגנערן צייט דיא נעשיכטע דער סאָבאָבאָהאָגער פערלאָסען אונד אונס מיט דער נעשיכטע דער ערסטען פהרלונג פאָלגנס בעשעפטיגען.

שטעגן לוצאָוו פערלאָסען ווייר אויף ווייגער רייזע, אויף וועלכער ער דיא שלאָנגע וזכען נעהם, אונד ווייר בעגלייטען עפעס דיא גרעפען קאָסאָקאָוסקא, וועלכע מיט גדען קאָדען צוזאָממען דיא פערשוואָגדענע תמר וזכען נעגאנגען זינד. וועהרענד גדען קאָדען בלאָס וויינע נעליעבעס אויפפינדען וואָללטע, וואָללטע ווידער דיא גרעפען נור דענגען אויפפינדען. בייא וועלכעם דיא תמר וואר. —

פאָלייפיג מיססען ווייר איבער דיא דאָמאָלינגן פאָלגישען צוישענדע אין פאָלגן איינגע בערהרונגען עפעהלען. —

צו אנגער צייט פיהר אין פייסישער פרינץ דיעקע נאך פעפערסבורג. אום דער יוסיפען קאיזערן קאָסאָקאָיסקא (וועלכע עבענוא וויא דיא קאיזערן מאָרא פערבעוא אלס ווייב אללען הערשעטע) דען אנפראָג צו שפאָלען, דאס נאָאָסע קאָנגרייך פאָלגן אין דייא פהרלונג צו צערשטייען. דען נאָדעליכען פהייל וואָל יוסיפאָנג. דען וזדליכען עפעפערד, אונד דען וועפפעליכען וואָל פייסען בעקאָממען. —

רבי שלאָנגע שפאָפפען. האבען דאך רעכט. וואָהין מאָן עפעס דענע שלאָנגע בעריהרט וויין? איזט דיא נעגאָנגען אינגען אבערבעפעלסאָאבער וזכען, אדער איזט דיא צוריק אין דיא בעלגאָדער האָהלע נעפאָלגען, אום דען אוצר אום נעריכטען וועקצוברינגען? — איך אבער ווערדע דיא שלאָנגע וזכען נעהען אונד דיא איך פערדען! —

XI. דיא גרעפען קאָסאָקאָיסקא אונד גדען קאָדען.

ווייר ווערדען עפעס פיר לעגנערן צייט דיא נעשיכטע דער סאָבאָבאָהאָגער פערלאָסען אונד אונס מיט דער נעשיכטע דער ערסטען פהרלונג פאָלגנס בעשעפטיגען.

שטעגן לוצאָוו פערלאָסען ווייר אויף ווייגער רייזע, אויף וועלכער ער דיא שלאָנגע וזכען נעהם, אונד ווייר בעגלייטען עפעס דיא גרעפען קאָסאָקאָוסקא, וועלכע מיט גדען קאָדען צוזאָממען דיא פערשוואָגדענע תמר וזכען נעגאנגען זינד. וועהרענד גדען קאָדען בלאָס וויינע נעליעבעס אויפפינדען וואָללטע, וואָללטע ווידער דיא גרעפען נור דענגען אויפפינדען. בייא וועלכעם דיא תמר וואר. —

פאָלייפיג מיססען ווייר איבער דיא דאָמאָלינגן פאָלגישען צוישענדע אין פאָלגן איינגע בערהרונגען עפעהלען. —

צו אנגער צייט פיהר אין פייסישער פרינץ דיעקע נאך פעפערסבורג. אום דער יוסיפען קאיזערן קאָסאָקאָיסקא (וועלכע עבענוא וויא דיא קאיזערן מאָרא פערבעוא אלס ווייב אללען הערשעטע) דען אנפראָג צו שפאָלען, דאס נאָאָסע קאָנגרייך פאָלגן אין דייא פהרלונג צו צערשטייען. דען נאָדעליכען פהייל וואָל יוסיפאָנג. דען וזדליכען עפעפערד, אונד דען וועפפעליכען וואָל פייסען בעקאָממען. —

האָסטע דער בעיאָפפענטע פאָלגישע אדעל אין דער האָר — אונד אונטער אָלכען שלעכטען צוישענדען וואר עס אינער פאָעפעפאָנגשען אונד יוסיפען ווידער דיא אינגעגשען. דער דאָמאָלינגע קאָנג פאָנגלוס פאָנגאָאיסקי, וועלכער אין פיעלע יאָהרע צוגעכעטער דער יוסיפען קאיזערן וואר, וואורדע נור דורך דיא נעוואָלט יוסלאָגס צום קאָנגג פאָן פאָלגן נעוועהלט. פאָנגאָאיסקי וואפפעט. דאס ער זיך מעהר אויף קאָסאָקאָנגא אלס אויף דיא אונטער זיך אונגאָנגען פאָלגישען אדעל-לייטע פערלאָסען קאָנגג. וועהאָלב ער אין יוסלאָגס צונעפפאָנגען האפפעט. ער וואר דאָנגס אין דעכט נעכולדעטער מאָנג, אבער אונטער אָלכען פערהעלטנישען וואר ער אלס קאָנג צו שוואָך אונד שוואָנקפט הין אונד הער. וויא אין דענגען דאָהר. וועלכעס פאָם וויינדע באלד הער באלד הין נעבראָגען וווירד.

דיא פאָלען. וועלכע זיך אללע צור ראָגיש-קאָסאָקאָיסשען רעליגיאָן בעקענגען, האבען דיאָגענגען, וועלכע זיך צור פאָעפעפאָנגשען אונד יוסיפען רעליגיאָן בעקענגען, זעהר אונגעדריקט, דעגע פאָעפעפאָנגען דאָפפען דען בעפעגנגערן דער יוסיפען רעליגיאָן בילדעפען דאהער אינע פערגעדונג נעגען דיא פאָלען, אלאָ אינע נעגעגנ-קאָנפאָדעראציאָן. דיא נעגעגנ-קאָנפאָדעראציאָן וואר אין דאָנאָם אונד דיא פאָלגישע קאָנפאָדעראציאָן וואר אין באר. פיר דיא נעגעגנ-קאָנפאָדעראציאָן דאס וויסאָאר אללעס מאָגליכע נעלייפפעפ אונד דיא פאָלגישע קאָנפאָדעראציאָן האפ וועדער פראָנקרייך מיט נעלר אונד אָפפיציעלען אונטערשיעדע.

(פאָרטעטצונג פאָלגט.)

רייבסטאנע זעלבסט שפארען? ווילל זיא דיא אנ־צאהל דער פעטירטען פערמונדערן אונד ווילל זיא, אום דאס פארטווהרענדע וועהלען צו ערשפא־רען, דיא דיערר דעם רייבסטאנעס פאן 3 אויף 5 יאהרע פערלענגערן? — 3) ווילל זיא דיא פערזאל־טונג פערבעסערן? — 4) ווערע עס ניכט בעסערר, הענן מאן דיא האנזעדס מיט דערר נעמינזאמען ארמעע פערבינדען ווירדע? — 5) וויא ווילל זיא דיא באנק־אנגעלעגענהייט אנרהנען? — 6) ווילל זיא ענדליך דאך איין נעזעטץ שאפפען, וועלכעס דעם שרעקליכען וואוכער איינהאלט פערשאפפט? — דיעזע פראגען האנגט דיא רעגיערונג שאן יעטצט בע־אנטווארטען." —

איך דער פיהרער דער איסערסט - לינקען, נאמענס ערנסט שימאני, איזט נעגען דיא רעגיערונג אויפגעטרעטען. ער זאגט אונטער אנ־דערעם: „ביא אנזערען פיעלען שולדען ווילל דיא רעגיערונג נאך דיא נאטהליידענדען איזבנבאהנען אונטערשטיטצען; איך ערקלערע, דאס ווער דיעזען פלאן ניכט צו שטאנדע קאממען לאסען ווערדען! ווער ווערדען דיא טאדרעדנעריא אנדערען האבען ווערדען אונד זא לאנגע שפרעכען, דאס דערר בייכט מאנ ניכט צור אבשטיממונג געלאנגען קאנען ווירד." —

אין דערר דיענסטאג־זיטצונג דעם אונגארישען רייבסטאגעס שפראך ווערדע נראף אלבערט אפפאני געהאלטען צור שענגע־פאר־טיא, איזט אבער נאך מעהר „ריקשריטטלער" אלס אללע דענן ער נעהאדט מעהר צור נייסטלבענ־פארטיא. איך ערשפראך נעגען דיא נייע רעגיערונג, ווייל זיא נאך מיט קיינעם געזונדען פלאנע (פראנ־ראמם) אויפגעטרעטען איזט (אונד נון זאללטע מאן מיינען, דאס דיעזע שענגע־פארטיא יא איינען גע־זונדען פלאן האבע, אבער אויך דיעזע פארטיא מיט קיינען פלאן האבען, דענן זאגטט ווירדע זיא איהן יא פארגעלעט האבען.)

אפפאני זאגטע, דאס ביא דערר פארטיא־פערר־איינונג נור דיא לינקען געוואגען האבען, אונדעם זיא דאדורך צור רעגיערונג געלאנגטען — אונד זיינע לאנגע נכטפס־זאגנערע רעדע ערגעטע מיט דעם זאטצע: ווער פראגען דאך אינמאל דיא רעגיערונג, וואס פיר אינען פלאן זיא האט, אנטווארטעט זיא אבער ניכט, דאנן טרעטען ווער פאר דיא ווערלער אונד זאגען: „ווער האבען געפראגט, אבער דיא מיניסטער וואללטען אונס ניכט אנטווארטען!"

נון ערהאב זיך דער מיניסטער דעם אינגערן קאלאמאן טיסא אונד ציינטע, דאס ער זיך ניכט גערנע אונטער דער נאזע קראטצען לאסט. דורך גוטע וויטצע פערזוכטע ער זיינע גענגער לעבערליך צו מאכען.

ער זאגטע: „איך האבע דיא פראמטע פרע־דינט פאס הערערן אפפאני אנדעכטיג אנגעהארט, ער בעהויפטעט, דאס דיא עטצינע נראסע רעגיע־רונגס־פארטיא גאנץ נעדאנקען־לאז איזט, ווא קאממט דאס נון, דאס דיא רעגיערונגס־פארטיא זא גראס, אונד זיינע פארטיא זא קליין איזט? (הערר מורמולטע יעמאנד: „ווייל לידערר מעהר ניכט־קלוגע אלס קלוגע עקסיסטירען!") וואהרע איזט דיא פאר־טיא - פעראייניגונג נור איין מיטטעל צום צוועקע, אבער שאן דאס אן אונד פיר זיך, דאס זיך צוויא גראסע פארטיען צו דעם צוועקע פערייניגען, אום מיט פערייניגטע קרעפטען פיר דאס וואהל דעם לאנדעס צו ווירקען, איזט אויך שאן זעהר פיעל. דיא שענגע־פארטיא מאכטע אונס צום פארווירף, דאס ווער אונס פאן אללען נעגענדען דעם לאנדעס גראטולאציאנען אינשיקען לאסען, ווער האבען נעמאנדען אויפגעפאהרערט, אונס צו גראטולירען, אבער דיא שענגע־פארטיא ריזזט אין דעם לאנדע הע־רום, אום צו קארטעשקעדירען זיא האט קיינען רע־גערונגס־פלאן אונד ווילל דאערר יעמצט נור דאמיט קארטעשקעדירען, דאס ווער פלאן האבען."

„יאם נון דען הערערן איסערסט־לינקען שימאני בעטריפפט, זא עראנגערט ער מיך אן יענע נעשיכ־טע מיט דעם געלעבטען, ווערלער איינען לעבענס־בריעף אויס דעם בריעפשטעללער אן זיינע געלעבע־טע שיקטע. דיא געלעבטע אנטווארטעטע אויהם, ער מאנע אויף דער צווייטען זיטצע דעם בריעפ־שטעללערס דיא אנטווארט לעזען. דערר שימאני פראגט שאן צום הונדערטסטען מאלע אוממער דאזזעלבע, ער מאנע דאהער צור אנטווארט נאכ־לעזען. וואס מאן אויהם שאן 99 מאל געגאנטווארטעט האט. הערר שימאני מאנע נור זיינע קלייגע אונד ווינציגע פארטיא אנזעהען. מאן זעהע דאך, וואס פיר איינע שפראכע ווינע פארטיא אויס דייבסטאנע אונד וואס פיר איינע נאך שלעכטערע שפראכע זיא אויסערהאלב דעם דייבסטאנעס פיהרט. איך בין ניכט זא שטרייטזיכטיג, בין אבער אויך ניכט זא צאהם אונד נאכגיעביג. אין אינזערער „הילינען שרעפ" הייסט עס: „ווער דיך אויף דיא איינע וואנ־נע שלאגט, דעם האלטע אויך דיא אנדערע וואנגע הין!" איך אבער זאגע: „ווער מיר איינען „פאטש" (אראפפינע) גיבט, דעם געבע אך צוויא צוריק!" — הערר שימאני ווילל מיך מיט דער טאדס־ערגעריא צוריקשרעקען, איך פיהלטע דאס ניכט, אינזערע פארטיא איזט נאטטלאב נראם אונד אויך דער טאג האט 24 שטונדען אונד זאמט קאנגען אללע דריא שטונדען אנדערע רעפטיריטע פאן אינזערער פאר־טיא קאממען, אום ביא דיעזע טארס־רעדנעריא איסצוהאלטען. (דער דייבסטאנס־פרעזידענט ניצ מאכטע דיערר זא אין געדיכט, אלס אב ער זאגען וולל דאס „ווירד" נאר ניכט עריוהנט. איך פאנגע הייטע אן, איך ניכט מעהר צו פערשטעהען. אינזערר הייל־נער שבתי צבי האט אויך דען טריקשען גלויבען אנגענאמ־מען אונד איזט דאך שבתי צבי געבליעבען — אונד יעגן פאגט דען קאטהאלישען גלויבען אינגעזאמען אנגאהם, זא בלייבט ער דאך אינזער אנפיהרער, וואבאלד איהר דעם שבתי צבי דעכט ניכט. זא מיסטע איהר אויך דעם פראנק רעכט געבען! איהר האבט נעהאט, וואס פראנק ווערהיגר אינ־זערער אבריייט טהאט, ער ווער בייס נראפען קראוזסקי, אום אונס פאבבאטהיאנער צו בעשטעגען, ער האט דיא האבבעער אין דער קרכע בעקעמפפט אונד האט בייא דיעזע נראפען ארמוטה אללעס מאגליכע פיר אונס געטהאן, אהנע נאר אינע אהנונג צו האבען, וועלכען ריכטהום ווער אידהם מיט־ברינגען — אונד נון איזט דער ריכטהום דא, אללען ווער איהם דענזעלבען ניכט געבען?

נחמיה הייא הין האט נון אינגעזעהען, דאס ער זיינען שילער פאס שוואורע ניכט אבברינגען קאנגע אונד ער מוס־טע נון דאריבער נאכדענקען. וואס מאן יעצטע מאכט, אום זיינען שילער פאן זיינעם פאריאצע אבצוזעלענקען.

„שמען, דוא האסט פיעלליכט רעכט! יעצטע ווער ווער פאן דיעזער נאכריכט נאך צו שפארק ערשטעהרט, אונ־זער נעמטשה איזט נאך אוממער אין אונרוהע. ווער האבען פיר הייטע נאך קיינע רוהיגע איבערלעגונג, וואהרשן ווער נאך אין פאאר טאגע בין זיך דיא זאכע קלערען ווערד..."

אלס נון שמען לוצאטו אנטווארטען וואללטע, זאגטע הין: „נעגען פיר הייטע, נעה נאך הויטע אונד בעגינס דיך צור רוהע!" —

לוצאטו קאנגטע קוים דען דרישטען פאס ערוואר־טען אום זיינען רבי צו בעזוכען אונד זיך פאן זיינער איבערלעגונג צו איבערצייגען. מיט פאלגענדע הערצען בעטראט ער דיא שטובע זיינעם רבי; דער רבי ווער אבער בעריישט פיר־דייט אונד האטטע אייהם בלאס אינען בריעף צוריק־גלאסטען.

צישטערנט אפפנעטע לוצאטו דען בריעף אונד לאז: „מיין ליעבער שמען! דער גלויבע פאן שבתי צבי קאנן וואהל מיט דעם טריקשען, נוי אבער מיט דעם קאטהאלי־שען גלויבען פראיינגעס ווערדען! נייגרע אונד נייבעלע נאך אין דער קבלה אונד דוא ווייסט מיינען נייגריאטשן בעווערדע פינדען. איך ווייס, וואס פראנק ווילל. ער ווילל אללע 3 רע־ליגיאנען פערייניגען. דאס נערט ניכט מיין זאהן! דיא ערסטע רעליגיאן ווער דיא יידישע. אונד פאן דיעזער פערצייווינגען זיך זאראנן דיא איבערגען. ווילל מאן אללא אויס דען יודען עשוואס מאכען, זא מוס מאן זעלבסט נאך יודע בלייבען. איין יודע מאנן דען יודען פערפיהרען. אבער פאן איינעם קא־טהאליקען לאסט זיך דער יודע ניכט פערלייטען. שמען! איך בין ארם, גלויבע אבער יא ניכט. דאס איך פאן דעם אויגר אינזערעם משיח נור איינען קרייצער פיר מיך נעהמען ווערדע איך האבע דען מיטעבראכטען שריהל דעם אונד נוס אויסבעוואהרט. נערוולדע בין איך צוריקקאממע. איך פערטרוע דיינעם שוואורע. דאס דוא ניטמאנדעס דאפאן עשוואס ערצעהלען ווירסט אונד איך ענגע דיך דאפיר פערפלוכע דיך אבער בין אין דאס מיטינערטסע נעשעלכע. ווענן דוא נור איין וואהרס דאפאן איינעם אנדערן ערצעה־לען ווירסט."

לוצאטו שפאנד וויא בעפראפפען דא, נאך לענגע־רעם נאכדענקען דאכטע ער זיך: „דיא רבנים, וועלכע מיינען

פאלליעטאן.

דיא סאבבאטהיאנער.

(14-טע פארזעטצונג.)

„רבי! (אנטש שמען לוצאטו) איהר פאגט זאגען, וואס איהר וואללטע פראנק בליבען אונזער אבע־בעפעהלס־האבער, דיא האבבער זינד נעגען פראנק זא פאנגענגען, דאס ער זיך טויפען מוסטע."

„שמען! שמען! דינע שפראכע ערשרעקט מיך, איך פירכטע, דאס איך דוא אים שפאנדע ביזט. דען וועג פאן פראנק צו בעפרעדען."

„ראשהין, וואהין איין זא נאפער געלערטער וויא פראנק נעהט. ראשהין דארף איך אויך נעהען. רבי! וויא עס מיר שיינט, האבט איהר פערגעפסען, דאס ווער אין דער האהרע ביא בעלניאר צוזאממען נעשוואָרען האבען, דאס ווער קיינען אנדערען צו אונזערם אבערבעפעהלסהאבער וועהלען, אלס נור דען יעקב פראנק, אונד נאך דעם מעסטא־מענטע אינזערעם הייליגען שבתי צבי, איזט נון יעקב פראנק אינמאל נעווערהלס. וואללטע איהר דען שוואור בריכען, זא קאנגט איהר עס מהון, איך נכט. איך בין מיינעם רבי וואהל פיעל נעראריזאמקייט שולדיג. אבער דער שוואור, דען איך מיט מיינעם רבי נעשוואָרען האבע, איזט מיר הייליגער! —

„פערגיס ניכט! ווער האבען נעשוואָרען. דאס ווער דען יודען יעקב יוסף פראנק צו אונזערעם אבערבעפעהלס־האבער וועהרען, דער יודע פראנק עקסיסטירט אבער ניכט מעהר!" —

„ווער מיר מוחל רבי! בייא אונזערעם שוואורע האבען אום דיינען רבי צו בעזוכען אונד זיך פאן זיינער איבערלעגונג צו איבערצייגען. מיט פאלגענדע הערצען בעטראט ער דיא שטובע זיינעם רבי; דער רבי ווער אבער בעריישט פיר־דייט אונד האטטע אייהם בלאס אינען בריעף צוריק־גלאסטען.

„שמען, דוא האסט פיעלליכט רעכט! יעצטע ווער ווער פאן דיעזער נאכריכט נאך צו שפארק ערשטעהרט, אונ־זער נעמטשה איזט נאך אוממער אין אונרוהע. ווער האבען פיר הייטע נאך קיינע רוהיגע איבערלעגונג, וואהרשן ווער נאך אין פאאר טאגע בין זיך דיא זאכע קלערען ווערד..."

אלס נון שמען לוצאטו אנטווארטען וואללטע, זאגטע הין: „נעגען פיר הייטע, נעה נאך הויטע אונד בעגינס דיך צור רוהע!" —

לוצאטו קאנגטע קוים דען דרישטען פאס ערוואר־טען אום ז